

THỂ DỤC THỂ THAO QUẦN CHÚNG ĐỔI MỚI CHỈ TIÊU ĐÁNH GIÁ ĐỂ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Nguyễn Hoàng Thụ*

Ngày 17 tháng 3 năm 2000, Bộ trưởng, Chủ nhiệm Ủy Ban Thể dục thể thao đã ban hành Chỉ thị số 03/UBTDTT-QC về việc phát triển Thể dục thể thao (TDTT) quần chúng ở cơ sở xã, phường. Trong đó đặt ra 6 chỉ tiêu để đánh giá phong trào TDTT quần chúng đó là:

- Số lượng người tập luyện TDTT thường xuyên và tỷ lệ % so với dân số.
- Số gia đình thể thao và tỷ lệ % so với tổng số hộ.
- Số các câu lạc bộ TDTT.
- Số trường học thực hiện giáo dục thể chất có nề nếp và tỷ lệ % so với tổng số trường.
- Số trường hoạt động TDTT ngoại khóa thường xuyên và tỷ lệ % so với tổng số trường.
- Số giải thể thao quần chúng hàng năm.

Sau đó 5 năm, ngày 12 tháng 12 năm 2006, Lệnh về việc công bố Luật Thể dục, Thể thao được Chủ tịch Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam ký và có hiệu lực thi hành từ ngày 01 tháng 07 năm 2007, trên toàn quốc. Theo đó, tại điểm 2, Điều 12, mục 1 Thể dục thể thao quần chúng ghi rõ: “ Phong trào thể dục thể thao quần chúng được đánh giá bằng chỉ tiêu số người tập luyện thường xuyên và gia đình thể thao. Việc tổ chức, đánh giá phong trào thể dục, thể thao quần chúng tại địa phương được thực hiện theo hướng dẫn của Ủy ban Thể dục thể thao”.

Cùng với sự phát triển các lĩnh vực Chính trị, Kinh tế, Xã hội, do thực hiện chủ trương đổi mới, hội nhập để phát triển của Đảng và Nhà nước ta đối với TDTT, trải qua 17 năm thực hiện chỉ thị 03 của Bộ trưởng và 10 năm thi hành Luật Thể dục, Thể thao các địa phương đã và đang thu được những kết quả trong việc phát triển phong trào TDTT một cách sâu rộng đến với mọi đối tượng, trong các vùng miền của Tổ quốc. Hiện nay, nhu cầu tập luyện TDTT ngày càng tăng, nhiều đối tượng đã tự giác giành thời gian rảnh rỗi để tập luyện TDTT với nhiều hình thức và nội dung phong phú, đa dạng và luôn được đổi mới, nhằm duy trì và nâng cao sức khỏe, để lao động sản xuất, sẵn sàng chiến đấu,

góp phần nâng cao đời sống văn hóa tinh thần trong nhân dân.

Với thời gian áp dụng các chỉ tiêu, tiêu chí đánh giá phong trào TDTT quần chúng kéo dài như vậy, cho đến nay, một số trong 6 chỉ tiêu đánh giá đã có phần lạc hậu so với sự phát triển và yêu cầu của công cuộc đổi mới bởi những lý do chủ quan và khách quan của nó. Xuất phát từ sự phát triển của xã hội và yêu cầu của thực tiễn phong trào, các hoạt động TDTT, trong đó có TDTT quần chúng ở nước ta, vì vậy, một số trong các chỉ tiêu ấy, không còn là động lực để phấn đấu. Cho nên, nếu không được nghiên cứu để đổi mới kịp thời, sẽ gây nên trì trệ, không kích thích được phong trào thi đua để phát triển. Theo suy nghĩ của chúng tôi, có một số vấn đề cần được nhận thức theo tư duy đổi mới trên một số mặt sau đây:

- Phong trào tập luyện TDTT vì sức khỏe và vẻ đẹp cơ thể ngày càng trở thành tự giác với nhu cầu thật sự, như cơm ăn, nước uống của một bộ phận nhân dân (người cao tuổi, phụ nữ).

- Nhu cầu về tập luyện TDTT của quần chúng ngày càng tăng và đòi hỏi tính đa dạng, luôn đổi mới hình thức và nội dung phong phú, đáp ứng nhu cầu và sở thích của người tập, vì vậy không nên mang tính áp đặt như thời gian trước đây.

- Do kinh tế ngày càng phát triển, các khu công nghiệp ở tất cả các tỉnh, thành phố ngày càng mở rộng với quy mô ngày càng lớn, từ đó hình thành nhiều khu tập trung dân cư, trong đó lực lượng tuổi trẻ có từ hàng trăm đến hàng ngàn người trong một khu kinh tế.

- Công tác giáo dục thể chất cần được đổi mới về chất, chứ không chỉ nằm ở số trường thực hiện tốt chương trình nội, ngoại khóa mang tính hình thức, thống kê như hiện nay. Chính vì vậy, chất lượng về thể lực, tầm vóc của học sinh còn thấp so với các nước trong khu vực.

- Trong xã hội, xuất hiện những cụm từ mới như: Khu công nghiệp; Bóng đá cộng đồng; Câu lạc bộ TDTT, Trung tâm TDTT (mang tên của doanh nghiệp hoặc tư nhân), hội dưỡng sinh,

*TS. Ban chủ nhiệm Đề án 641, Nguyên phó Tổng biên tập Tạp chí Thể thao

Câu lạc bộ TDTT người cao tuổi... đang ngày càng sinh sôi, nảy nở ở khắp mọi nơi, trong khi đó sự quản lý về mặt nhà nước đối với các tổ chức xã hội tự phát này chưa được quan tâm đúng mức.

- Những con số mang tính thống kê như, số người tập luyện thường xuyên, gia đình thể thao (hai chỉ tiêu này được Luật Thể dục, Thể thao ghi nhận để đánh giá về sự phát triển của TDTT quần chúng), đến nay đã 17 năm (chỉ thị số 03/UBTDTT-QC) và hơn 10 năm thi hành Luật Thể dục, Thể thao. Các chỉ tiêu ấy về thực chất hiện nay chỉ mang tính hình thức, báo cáo; bởi chỉ tiêu đề ra năm sau bao giờ cũng cao hơn năm trước. Vì vậy, cho đến nay con số thống kê này không còn chính xác nữa (có địa phương đến nay đã lên đến 30 – 40% số người tập luyện TDTT thường xuyên, cứ đà này mười năm nữa sẽ có 100% người tập thường xuyên), nhưng trên thực tế thì không được như thế. Thêm vào đó, một vấn đề khó khăn là quan niệm về đối tượng, hình thức, thời gian như thế nào? các địa phương có thống nhất đối với con số thống kê ấy không?

- Đối với thể thao trong trường học, đây là đối tượng chủ yếu để tác động bằng giáo dục thể chất nhằm phát triển thể lực, tầm vóc; qua kiểm tra, khảo sát hàng năm của Văn phòng Ban điều phối Đề án tổng thể phát triển thể lực, tầm vóc người Việt Nam giai đoạn 2011 - 2030 cho thấy, cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học, đội ngũ giáo viên TDTT ở các cấp học (nhất là mầm non và tiểu học) còn quá thiếu và yếu, tình trạng sức khỏe của học sinh ở vùng sâu, vùng xa còn nhiều bất cập so với vùng đồng bằng và thành phố. Môn thể dục ở các cấp học chỉ đánh giá bằng tiêu chí “đạt” và “không đạt”, đã tạo nên tâm lý lười tập thể thao đối với các em học sinh. Mặc dù con số báo cáo số trường thực hiện tốt chương trình giáo dục thể chất gần như 100%.

Xuất phát từ thực tiễn và yêu cầu của công cuộc đổi mới, cần có nguồn nhân lực với chất lượng cao (thể lực và trí lực) tương xứng. Hiện nay, thể lực và tầm vóc người Việt Nam đang xếp cuối của các nước Đông Nam Á và Châu Á. Bên cạnh các địa phương cần triển khai tốt Đề án tổng thể phát triển thể lực, tầm vóc người Việt Nam giai đoạn 2011-2030 đã được Thủ tướng chính phủ đã phê duyệt và lồng ghép với các

chương trình mục tiêu, đề án liên quan của các bộ, ngành khác. Việc xác định các chỉ tiêu để phân đầu và các tiêu chí để đánh giá chất lượng phong trào TDTT quần chúng mà lợi ích trước hết cho đối tượng thụ hưởng là người dân ở các lứa tuổi (đặc biệt là độ tuổi học sinh và người lao động) cần được đổi mới để làm động lực thúc đẩy phong trào phát triển thực chất một cách bền vững. Trên cơ sở ấy có chế độ, chính sách, khen thưởng, động viên kịp thời đối với phong trào TDTT quần chúng; nhằm đưa TDTT quần chúng đến với lợi ích của mọi người trong xã hội. Xuất phát từ những thực tiễn đó chúng tôi xin nêu một số quan điểm về đổi mới các chỉ tiêu, tiêu chí đánh giá đối với TDTT quần chúng như sau:

- Trước hết đối với thể dục thể thao trường học:

Bên cạnh cần đánh giá chất lượng học tập bằng cách cho điểm đối với môn thể dục thay cho tiêu chí “đạt” và “không đạt” (nếu cho điểm các em sẽ phải phấn đấu tốt hơn, tự giác tập luyện để đạt được kết quả học tập tốt), Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch cần phối hợp với Bộ Giáo dục và Đào tạo, ban hành thông tư liên tịch về công tác TDTT trong trường học. Trong đó cần làm “Sổ theo dõi thể lực, tầm vóc” cho học sinh từ lớp 1 đến hết lớp 12. Sổ theo dõi này phải đi cùng học bạ, xem đây như là tiêu chí bắt buộc theo suốt các cấp học của mỗi em cho đến khi vào trường chuyên nghiệp. Trong sổ theo dõi thể lực và tầm vóc có 5 tiêu chí cần được quan tâm là: Chiều cao, cân nặng, chạy 5 phút tùy sức, lực bóp tay thuận và bật nhảy tại chỗ. Trong 5 tiêu chí ấy thì chiều cao, cân nặng là đương nhiên; nhưng tại sao cần có 3 tiêu chí về thể lực, bởi vì lực bóp tay thuận là đo sức mạnh của tay; bật xa tại chỗ là đo sức mạnh của chân; chạy 5 phút tùy sức là sức bền và tốc độ (chạy 5 phút tùy sức cơ thể huy động toàn bộ các cơ quan chức năng của cơ thể cùng một lúc hoạt động). Bên cạnh đó cần bắt buộc học sinh hết cấp tiểu học phải biết bơi và ghi nhóm máu của các em.

- Thể dục thể thao cho mọi người:

Mỗi người dân, đặc biệt là cán bộ công nhân viên chức cũng cần phải được thường xuyên kiểm tra định kỳ hàng năm theo 3 tiêu chí: Chạy 5 phút tùy sức, lực bóp tay thuận và bật xa tại chỗ. Ba tiêu chí này được xem như là chỉ tiêu phân đầu của đơn vị trong việc tập luyện TDTT thường xuyên. Để làm được việc này, Bộ Văn hóa, Thể

thao và Du lịch cùng Bộ Lao động và Thương binh - Xã hội, cần phối hợp trong chương trình công tác của mình để tiến hành kiểm tra hàng năm trên toàn quốc đối với đối tượng trong độ tuổi lao động (như ngành Công an và Quân đội hiện đang làm) và xem đây như một chỉ tiêu đánh giá về phong trào TDTT quần chúng.

Về chỉ tiêu đánh giá Câu lạc bộ TDTT nông thôn: Nên lấy xã làm đơn vị để xây dựng và phát triển phong trào TDTT. Xã là đơn vị hành chính có con dấu Quốc huy đầu tiên ở cơ sở, bởi vậy, mọi chủ trương, chính sách cấp xã có quyền lực nhất định. Cấp xã có thể huy động mọi nguồn lực cho sự phát triển nói chung và lĩnh vực TDTT nói riêng. Xã có phong trào TDTT thì các thôn, xóm, làng, bản, đều có chân rết và cơ sở để tập luyện, để tổ chức thi đấu các giải TDTT. Một điều rất thuận lợi là Đại hội TDTT được bắt đầu từ cấp xã, phường, thị trấn. Vì vậy, xây dựng hệ thống thi đấu các giải phong trào, lấy đơn vị là xã, chứ không lấy đội tuyển tỉnh đi thi đấu (trừ Đại hội TDTT toàn quốc). Có như vậy mới thực chất là phong trào quần chúng, qua đó sẽ động viên được nhân dân tham gia tập luyện, thi đấu và hình thành đội tuyển của xã, huyện làm động lực thúc đẩy phong trào TDTT quần chúng. Phải chăng, đây sẽ là một chỉ tiêu thi đua về TDTT quần chúng có hiệu quả.

Xây dựng cơ sở vật chất, sân bãi tập luyện cần quy hoạch bên cạnh trường học (dù đó là sân tập của làng, xã) để nhà trường sử dụng cho học sinh trong giờ chơi, tập thể dục giờ nội khóa và hoạt động ngoại khóa một cách thuận lợi nhất.

- Thể dục thể thao ở khu công nghiệp:

Trong quá trình phát triển kinh tế và hội nhập quốc tế, ở tất cả các tỉnh hiện nay đều có nhiều khu công nghiệp tập trung. Ở đó có hàng ngàn hàng vạn công nhân lao động. Bởi vậy, Nhà nước cần có chính sách và bắt buộc các chủ doanh nghiệp phải quan tâm đến đời sống văn hóa, tinh thần và sức khỏe của công nhân. Thực tế hiện nay các doanh nghiệp chỉ quan tâm đến lợi nhuận mà không quan tâm đến các vấn đề khác. Dù rằng trong khi xây dựng và duyệt quy hoạch đều có nơi ăn ở, vui chơi, tập luyện cho công nhân. Tuy thế, các chủ doanh nghiệp đã không quan tâm đến sức khỏe của công nhân, nên việc tạo điều kiện về thời gian, sân chơi, bãi

tập hầu như rất ít, nơi có cũng chỉ để cho các ông chủ chơi các môn thể thao như Tennis mà thôi. Đối với TDTT ở các khu công nghiệp, nơi tập trung rất đông tuổi trẻ, chúng ta cần quan tâm khảo sát, nghiên cứu đề xuất một giải pháp để bảo đảm quyền được tham gia tập luyện của người dân và lao động đang hàng ngày dốc sức làm việc cho ông chủ các doanh nghiệp này. Nên chăng, Nhà nước và chủ doanh nghiệp cần phối hợp đầu tư xây dựng những khu vui chơi, tập luyện hoặc có các hình thức phù hợp để mỗi người được tập luyện nhằm giữ gìn và nâng cao sức khỏe sau một ngày lao động căng thẳng. Có thể bắt đầu từ việc các địa phương đứng ra tổ chức thi đấu giải thể thao cho các cụm công nghiệp trên từng khu vực, tiến tới các giải thể thao phù hợp cấp toàn quốc...

- Mối quan hệ giữa phong trào TDTT với nhu cầu tiêu dùng hàng hóa trong hoạt động TDTT:

Đã có những công trình nghiên cứu khoa học, những luận án Tiến sĩ nghiên cứu về mối quan hệ giữa phong trào và nhu cầu tiêu dùng về hàng hóa, dịch vụ thể thao. Thực tế cũng đã chứng minh điều đó. Ở đâu phong trào TDTT phát triển thì ở đó có nhu cầu về dụng cụ, quần áo, trang thiết bị tập luyện. Đó phải chăng giữa cung và cầu có mối quan hệ phát triển. Bởi vậy, trong tiêu chí đánh giá về phong trào TDTT quần chúng cần lấy ra một kết luận từ trong các kết quả của đề tài nghiên cứu ấy làm tiêu chí đánh giá?

Theo quan điểm triết học: “Thực tiễn là cơ sở của nhận thức, là tiêu chuẩn của chân lý”. Mỗi khi chúng ta đã thấy bất hợp lý, lạc hậu, không còn động lực để phát triển nữa thì tốt nhất chúng ta hãy đổi mới, phải nghiên cứu để thay đổi cái cũ bằng cái mới, bổ sung đó là những tiêu chí, chỉ tiêu đặc trưng để đánh giá đúng thực chất của phong trào TDTT quần chúng; mà các tiêu chí, chỉ tiêu ấy như một động lực để tạo bước đột phá cho phong trào TDTT ngày một phát triển bền vững.

Chúng tôi được biết, Quốc hội nước ta đang có nhiều cuộc hội thảo để sửa đổi, bổ sung cho Luật Thể dục, Thể thao sau 10 năm thực hiện. Với suy nghĩ của bản thân, chúng tôi xin nêu một số vấn đề liên quan đến sự phát triển của TDTT quần chúng một cách bền vững trong giai đoạn hội nhập quốc tế sâu rộng để tham khảo.